

Izhaja 1. in 15. dne
vsakega meseca.
Rokopisi ne vračajo se.

Časopis zabavi i poduku.

Stoji na leto:
redom po 5 forintov,
izjemom po 3 forinte.

Štev. 11.

V Mariboru 1. junija 1875.

Tečaj IV.

Pregled. Poezija: Nočni sestanek. — Pot do pogube je kratka. — Iz zapiskov slovenskega umetnika. — Veliki Novgorod. — Francozi in Francozinje. — Rože in trnje. — Listnica.

Nočni sestanek.

B. Flegerič.

Jezdec jaha po ravni,
V tihi noči, v mrkli tmini,
Konj počinjen rezgetá,
Spenja se in cepetá.
Urno bliža se planini,
Kder od glada besen volk
S tülom moti nočni molk.

Jezdec — človek čil in krasen —
Kakor luč obraz mu jasen,
In ko zorin svit oči;
Meč na desni mu blešči;
Nagel je, nikdar počasen,
Silen ko v oblaku grom,
Živo vnet za dragi dom.

Iz planine gre počasi
Krepek starec sivih lasi;
Nijso šibke mu nogé,
Lehko rabi šče roké:
Čvrst, pogumen, močen, da-si
Ima trikrat dvadeset
In šče sedem dolgih lét.

Srečata se na podnóžji
Strme gore. „Kdo si bôžji?“
Vpije starec na vës glas,
„Kaj tu delaš zdanji čas?
Kam namenjen si v orožji?
Ako si prijatelj, stoj!
Ako ne — bo konec tvoj!“

„No, ne kriči mi tak glasno,
Grózi se mi bolj počasno!
Dobre jaz imam oči.
Da-si tudi nij luči,
Ki jo daje solnce jasno,
Vendar dobro pogodim,
Mah v srcé ti zakadim!“

„Náj, prijatelj, jezen biti!
Ker veš jezik govoriti,
Ki je mojemu ednak,
Mislim, da si moj zemljak;
Náj se dalje mi groziti,
Temveč mi povej, od kód
Ino kam je zdaj tvoj pót?“

„Jaz dohajam s Fruške góre
In pred svitom rane zóre
Moram že prijezditi
K pregloboki Dónavi:
Srbi trebajo podpóre,
Ki se ondi z vso močjo
S krútim Turkom tepejo.

Jaz sem pasje turške vere,
Ki nas žmíče, guli, dere,
Neprijatelj strasten, klet,
Za svobodo živo vnet.
Zdaj pa, brate — brez zamere —
Z Bogom! Urno čas hiti,
Meni dalje se muđi!“

„Prosim, náj šče odjaháti,
Jaz šče hočem nekaj znáti,
Čakaj šče le kratek čas!“
— Stareu znan je zdel se glas —
„Sta li živa oča, mati
Tebi, mili moj junák,
Fruške góre korenják?“

„Stara mati je šče živa,
Moja ženka ljubeznjiva
Dvori skrbno jo domá,
Rada brigo z njo imá.
Oča pa si že počiva
Morda davno brez skrbi
V vekotrajni večnosti.

Da bi sebe, dom proslavil,
V turški boj se je odpravil.
Prešlo je že sedem let,
Kar od Turka bil je vjet.
Morda ga je on zadavil,
Ker ne vrne se nazáj
V milodragi rojstni kraj.

Glej, in jaz od tiste dóbe
Neprijatelj turške zlóbe,
Več drugače nijsem zdrav,
Ako dévet gadnih glav
Vsako leto té grdóbe,
Tečne hrane mojim psóm,
Ne nanosim si na dóm.“

„Nij li tebi mati zlata
Dala sestre ali brata,
Da bi pazila domá?“
„Nij ljubezen bratovska
Meni jадnemu poznata:
Brat zemljó je bil odét,
Predno jaz sem videl svét.

Moja sestra, dete malo,
Šče v zibéli je ležalo,
Ko slovó je oča vzel,
V ljuti boj na Turško šel;
Zdaj je bitje divnozalo,
Brhka, mlada deklica,
Moja sestra Márica.“

„Kak so ti imenovali
Otea, moj junak prezali?“
„Slušaj moj resnični g'las,
Kar je oča bil, sem jaz:
Vinko Zmajíč so ga zvali,
In povém ti, da takó
Tudi méne zovejo.“

Stareu se okó zablísne,
Od veselja glasno vrisne:
„Zdrav mi bodi, sinko moj!
Glej me — jaz sem oča tvoj!“
Živostrastno ga pritisne
Na prevroče si srcé,
Toči rádostne solzé.

Opazka. „Náj“ pomenja v štaj.-hrv. narečju: Nehaj = nikár. Vred.

Pot do pogube je kratka.

Iz zapuščine
Andrejčkovoga Jože-ta.

Precej pozno je bilo. Zunaj je ležal debel sneg, čez katerega je mraz naredil trdno skorjo, da je vzdrževal človeške stopinje. Bledi mesec je obseval belo pregrnjeno plan, po okolici je bilo vse tiho in mirno, visoki topoli so moleli, kakor zmrznjeni svoje gole veje kvišku, in le potok, ki se je šumljaje plazil pod ledeno skorjo, dramil je nočno tišino.

Kakih tisoč korakov nad vasjo vrh griča stala je samotna lesena hiša, katero je bil sneg skoraj čisto zakril, da je od daleč nij bilo moč razločiti.

Mlada žena sedela je v bornej sobici, — ki nij imela razun nekterih okajenih božjih podob na steni, črvive mize in klopi ter stare škrinje, nobene druge oprave, — ter šivala pri slabo brlečej luči. Pri peči je sedelo troje otrok v zakrpanih košuljicah, izmed katerih je bil najmlajši kake dve leti star. Žalostni so sedeli vsi trije siroteji pri peči milo pogledovaje mamo, ki je z objokanimi očmi večkrat pogledovala skozi okno, kajti čeravno je bilo vže pozno zvečer, še vendar niso najmanjše stvarice večerjali.

„Mama, ali bo kmalu prinesel ata kruha?“ oglašil se starejši deček, kteremu se je vže predolgo zdelo čakati.

„Le potrpi, ljubček moj, kmalu bodo ata domá, potlej pa doboš kruha“, odvrne mati ter globoko vzdihne. Pa ubogej ženi je bilo vže samej predolgo čakati, ona bi bila rada vse potrpela, ali videti uboge nedolžne otročičke gladú blede in opešane, to jej je srce trgalo. Odloži šivanje, odpré miznico ter išče, če bi bila še kje kaka skorjica, pa vse zastonj, ni trohice kruha nij bilo pri hiši.

„O bog!“ vzdihne globoko, pokrije obraz z rokama ter na tihem pretaka solzé. Vedela je dobro sirota, da njega, ki je prej sè svojo pridnostjo dovolj prisluževal, da je pošteno redil svojo družinico, ne bo še tako brž domu, čeravno je od dne do dne otroke tolažila z obljubo, da pride ata ter prinese kruha.

Vže dve leti je bil njen mož pri vojaki v daljnem mestu in ves ta čas je morala skoraj sama živiti sebe in svoje otroke. Mož jej je pogosto pisaril tolažilna pisma, da pride kmalu domu, in jej je včasih tudi poslal kak težko prihranjeni denar, katerega bi bil sam za svoj poboljšek prav lahko porabil, pa ljubezen do žene in otrok ga je gnala, da je vsak krajcar, ki si ga je le mogel pritrpati, shranil ter domu poslal. Mnogo prošenj je žena vže poslala do polka, da bi izpustili možá, ki so jo stale mnogo denarja, pa meseci in meseci so potekali in njenega možá vendar nij bilo domu. Tako je prišla zopet zima, huda zima in ž njo še večje zló — huda lakota — kajti minulo leto je moča vse pridelke tako uničila, da ljudje še skoraj semena niso dobili. Lehko si je tedaj misliti, kake skrbi so trle ubogo mater, ki je bila čisto sama sebi prepuščena na svetu.

Vže je mislila odložiti šivanje ter spraviti otroke spat, da bi se potem tudi sama vlegla k počitku, ko nekdo potrka na vežne dveri. V upanji in strahu hiti k dverim ter vpraša, kdo je.

„Pismo prinesem, pismo, Neža, — le odpri; mož je pisal“, čuje se zunaj znan glas.

Brž odmakne zapah in v vežo stopi stari Peter, ki je

navadno pisma nosil, ki so dospela na bližno pošto, po vseh in si s tem služil svoj živež.

„Dober večer, Neža, pismo imam za te“, pravi ter podá ženi precej veliko pismo, „pa še ‚komendirano‘ je; nemara bo kaj notri. Sicer nisem mislil nocoj sem iti, ker pa vém, da bi vže rada izvedela, kaj tvoj stari počné, sem jo pa les ubral, da boš bolj mirno spala. Odpečati no, bomo videli, kaj pravi.“

S tresočo rokó odpečati žena pismo in glej! v precej obširni list je zavit bankovec za deset goldinarjev. Veselja se vderó ženi solzé po licu, poljubi pismo in same radosti ga skoraj ne more brati.

„Hehe, to pa vže to“, pravi stari listonoša zadovoljno se smehljaje, „tako pismo je nekaj vredno, tako; kaj bo prazen papir. Tvojemu staremu se mora dobro goditi, da denar domu pošilja; ko sem bil jaz vojak, so mi morali le vedno od doma pošiljati, pa je še vedno manjkalo.“

„Oh moj predragi Tone“, pravi žena ginjena, „gotovo si najmanjšje reči revež ne privošči, samo da meni pošlje.“

„Res dober mož“, pritrdi stari Peter, „jaz bi si vže kaj tacega ne upal, posebno če bi samo šest krajcarjev na dan služil. To še za tobak nij.“

Žena prebere pismo. Kakor sploh se tudi sedaj mož ne pritožuje čez svoj stan, marveč pravi, da je zadovoljen in da nema druge skrbi, nego te, da bi skoraj prišel domu k svoji družini.

Samega veselja objemlje mati otroke pri peči ter jim kaže bankovec. „Vidite, ata so poslali kruha, takó jutri ga doboste, ne, vi ste lačni, še danes ga hočem preskrbeti.“

Otroci so bili neizrečeno veseli slišati, da dobojo kruha; radovedno ogledujejo bankovec in najmlajši stegne rokici po njem misleč, da je podobica, kakoršne dajó gospod kaplan.

„Ajs“, pravi mati ter umakne bankovec, ga zavije zopet v pismo ter vse skupaj shrani v nedrije, „ti bi ga raztrgal, potlej bi pa ne dobil nič pape.“ Potem se obrne k možu ter pravi: „Ljubi Peter, sedaj pa povejte, koliko sem vam dolžna? Sicer vam ne morem takoj dati, ali počakajte, da spravim otroke v posteljo, potlej pa greva v vas, da zmenjam in kruha kupim.“

„E pusti, pusti Neža, kaj boš“, odvrne listonoša, „nič nečem. Ti imaš otroke, bolj potrebuješ, jaz se pa vže preživim sam. Tukaj le imaš kos kruha, ki mi ga je dala Martinčevka za malico, ko sem jej prinesel tudi pismo, trd je in jaz ga ne morem jesti, ker nimam zob, otrokom bo pa dober, daj jim ga, da ti ne bo treba hoditi v mrazu in po noči v vas.“ Rekoč izvleče velik kos kruha iz bisage ter ga dá ženi.

„Bog vam plati stotisočkrat, jaz vam ne bodem mogla nikdar povrniti te dobrote“, pravi žena polna hvaležnosti, razlomi kruh na tri kosce ter ga dá otrokom, ki so ga z neznano slastjo povživali, — sama ga pa nij pokusila le drobtinice ne, samo da bi otroke nasitila.

Stari Peter se je na tihem radoval blazega dela, ki ga je storil s to malenkostjo, in ko so otroci povžili kruh in se zahvalili bogu ter dobremu možu po materinem ukazu, praša še vsacega posebej, če je še lačen, in ko vsi trije pritrdé, da ne več, vošči vsim skupaj lahko noč ter zopet odide naravnost prek ujiv po zmrzlem snegu proti vasi.

Neža zapahne vezne dveri, popravi v peči tleči panj, dene otroke spat, potem pa poklekne na čelešnik pri peči ter dolgo moli in hvali bogá za prejete dobröte in da bi jej kmalu zopet povrnil predragega moža. Po končanej molitvi se tudi ona spravi k počitku. Pa samega veselja jej nij bilo moč zatisniti očesa. Računila in računila je, kako bode obrnila denar, da bo najbolj prav; najprveje je sklenila plačati stanovnino, za ktero jo je gospodar vže dolgo tirjal, za drugo pa nakupiti živeža za dalj časa. Tako je vse večkrat preračunila in sklenila drugo jutro takój po maši vse to izvršiti.

* * *

Sredi vasi je stala velika hiša z dvema nadstropjema, z opeko krita. Konec hiše, ki je bil obrnjen na cesto, bil je namalan na steni sv. Mihel z veliko tehtnico v roci, spodej pa vse polno peklenščekov razne baže, majhnih in velikih, ki so strašno zijali in rdeče jezike kazali proti dušam v tehtnici. — Zadej za hišo so bili hlevi in skedenj, vse v najlepšem redu, zad za hlevi pa vrt, kakoršnega nij bilo kjer si bodi okrog. Tujec je spoznal na prvi mah, da mora biti tukaj priden gospodar, ki ima vse tako lepo v redu, in res se nij motil. Ranjki Grebenec, tako se je reklo pri hiši, bil je dober gospodar, da malo taci. Njegovi vrstniki, sedaj vže stari očanci v vasi, so večkrat pravili, da je bil Grebenec za mladih let še hlapec pri tej hiši, ki je voznikom konje oskrboval in groše pobiral, s časom pa si je toliko opomogel, da je to hišo kupil in zraven še mnogo polja. Grebenec pa nij po kakej napačnej poti prišel do tacega premoženja, kakor bi morda kdo mislil. S pridnostjo in varčnostjo si je polagoma nekaj pridobil, potem se je oženil s sicer revno, pa jako pridno in pošteno deklo in tako sta začela z malim gospodariti vsako leto boljše in boljše, da sta postala slednjič najpremožnejša posestnika v vasi. — Grebenec je bil skozi in skozi pošten in pobožen mož. Svojih sosedov nij nikdar zaničeval zaradi tega, da so zaostajali za njim v gospodarstvu, temveč jim je rad pomagal, kjer in s čemer je le mogel; zatö so ga pa tudi povsod čislali in mu vse dobro privoščili.

Sedaj pa je vže nekaj mesecev, kar leži stari Grebenec v grobu. Njegov edini sin Polde je vse podedoval po njem, žalibog da ne tudi njegovih lastnostij.

Polde je hodil nekaj časa v mestu v šolo, kjer pa si je vsega družega več pridobil, nego dobrih nauk. Oče vidé, da sin nij za šolo, vzeme ga domu, da bi se privadil gospodarstva. Polde nij bil slabe glave in tudi za gospodarstvo je imel dovolj razuma in veselja, zatö je oče upal, da bo sin sčasom vreden njegov naslednik. Edina napaka je bila pri njem ta, da je bil grozno ošaben, mogočen in častilakomen. Sè svojimi sosedi se nikdar nij pečal, zahajal je le med gospödo, in samo tisti, ki je prišel k njemu v suknji, z očali na nosu in s cilindrom na glavi ter je govoril nemški, ta mu je bil všeč, s tem se je pajdašil. Govoril je mnogo o inteligenciji (oliki), zatö svojih vaščanov ni maral češ ti so sirovi, neolikani in nevedni, za to pa nij skrbel, da bi jih bil v čem podučil. Čital je le nemške knjige, naročal si nemške časnike in vse, kar je bilo slovenskega, mu je bilo gnjusno, kakor je še dan današnji žalibog mnogo taci pri nas. — —

Drugo jutro po maši je šla Neža naravnost k Grebencu, da bi plačala stanovnino od koč, v kateri je stanovala, kajti Grebenec jo je vže dolgo naganjal ter jej žugal izgnati jo, če ne bo plačala.

Veselega sreča, kakor vže dolgo ne, bližala se je ženica visokej hiši, pred katero so bili nasajeni v vrsti vitki jagnjedi, hiši, katere gospodar je imel več stotakov v škrinji, nego ona krajcarjev, pa jo je vendar tako neusmiljeno drl. Prejšnje skrbi, kaj bo sè stanovnino, so jej prešle, odkar je imela desetak v žepu, in sedaj je le na to mislila, da bi brž brž hudega gospoda potolažila ter mu odrajtala, kar mu gré.

Mladi Grebenec je hodil po dvorišču sem in tja s koro-bačem v roci in velik kosmat pes je hacal poleg njega. Mož je navadno zgodaj vstajal tudi po zimi, in predno so prišli ljudje od maše, je vže vselej svojega konja objездaril.

Ponižno se mu približa Neža vže z desetakom v roci ter mu vošči dobro jutro.

„Kaj bi rada?“ vpraša jo mladi gospodar osorno.

„Gospod, prišla sem plačati stanovnino; nikar ne zamerite, da nisem tako dolgo plačala, nij mi bilo mogoče“, jecljá žena boječe.

„No vendar slednjič. Zadnji čas je vže, ne vém kako sem se mogel toliko časa zdrževati, da vas nisem spodil.“

„O vem, gospod, da ste usmiljeni, bog vam povrni stotero vse to“, pravi žena, ki se je ostrega gospoda zelo bala.

„Koliko pa ste prinesli? Dajte sim!“ pravi gospodar dalje videvši, da imá žena denar vže pripravljen.

„Za pretečeno polletje imam, za drugo pa vas prav lepo prosim, ko bi me hoteli še nekoliko počakati, da moj mož domu pride.“

„Jaz ne bom nič več čakal, sem vže dosti čakal. Če ne plačate, pa pojdite drugam stanovanja iskat. Jaz moram tudi ob pravem času plačati davek od hiše, gospodje pri uradu nič ne čakajo.“

„Oh gospod, usmilit se, hudi časi so, nobene pomoči nemam, in trije otročički me domá prosijo kruhka. Prizanesite mi še nekaj časa, vse bodem plačala?“

„Nič ne spregledam, plačaj, ali pa se poberi drugam! Raji takój bajto zažgem, nego da bi berače v njej redil!“

(Konec prih.)

Iz zapiskov slovenskega umetnika.

Izvirno spisal Vatroslav.

IX.

Mesto Pulj.

Mesto Pulj stoji na južni končini istrskega poluotoka, kjer se je v teku četerih stoletij iz starinskih rimljanskih razvalin povzdignilo in se v modernih razmerah razvilo ter je današnji dan glavno pristanišče in središče avstrijskega pomorstva. Strašno zapuščeno in v otožno revščino pogrezeno našlo je avstrijsko bojno pomorstvo to poprej nepomenljivo selo, v katerem so borni ribarji životarili in grozne iz bivših močvirov izvirajoče bolezni razsajale. Z velikim trdom in z ogromnimi stroški je bojno pomorstvo to pusto morsko obal za velikanske stavbe in poprave bojnega brodovja pripravno storilo; marljivo je delovalo in to revno

puščavo v mičen vrt spremenilo, si v njem varno zavetje in ugodno bivališče napravilo, bojno pristanišče zagotovilo in Pulj z vodo, zdravim zrakom, s plinovo svečavo in z ljudomilimi in blagonosnimi naredbami preskrbelo in na tak način to zapuščeno in pozabljeno selo iz tisočletnega mrtvila probudilo in olepšalo ter gmotno in duševno blagostanje teh bornih ribarjev pospešilo. S pomočjo marljivo delajočega bojnega pomorstva stoji zdaj Pulj kot zvesta avstrijska straža na obrežju jadranskega morja, kot utrdjen tabor avstrijskega pomorstva. — Današnji dan šteje Pulj čez 25 tisoč stanovalcev, ima jako ugodno ladijestajo in je krog in krog okrepljen in zoper sovražne napade s 36 trdnjavami zabramovan, katere po bližnjih gričih kot piketi na stražo razpostavljene, polne gromonosnih topov, ponosno po širokem morju gledajo. Bojno pomorstvo posedla tukaj v Pulju velikansko kasarno s tremi nadstropji in z jako prostornimi sobanami; krasno bolnišnico s parnim kopališčem in vsemi drugimi k zdravljenju potrebnimi napravami in ugodnostmi sprevideno; dično palačo za stanovanje pristaniščenega admirala in poveljnika trdnjave; 14 jako ugodnih poslopij za stanovališča častnikov in pomorskih uradnikov; in med temi hišami lep umetno nasajeni park z mičnimi vodometi in senčnimi šotori; dalje krasen, po modernih zahtevah uredjen astronomičen observatorij, v katerem je bogata knjižnica in velikanska zaloga hýdrografičnih listin in k brodarstvu potrebnih strojev; nov, na lastne stroške postavljen „pomorski kazino“; potem jako razširjeno in ugodno uredjeno pomorsko orožnico, kjer dela čez tri tisoč delavcev, in ki je z mnogimi umetno sestavljenimi parostroji za stavbe in poprave bojnih ladij in vsemi k brodarstvu potrebnimi tvari nami oskrbljena; razve te orožarnice nahaja se na tako zvanem „olivinem otoku“ veliko torišče za stavitev brodov, kjer se posebno dva „doka“ in sicer „balance-dok“ in „suhi-dok“, odlikujeta in sta tako uredjena, da se lahko največje ladije v nujnem obsežju popravljajo. —

Od nekdanjega rimljanskega mesta „Pietas Julija“ nahajajo se tukaj še ti-le večji spomeniki: slavolok „Porta aurea“, v vzhodnem predmestju; na velikem trgu „Avgustov tempelj“ in na severni strani zunaj mesta dviga se na zelenem griču orjaška „amphitheater — arena“ kot nerazrušljiv svedok nekdanje rimljanske mogočnosti. Sicer je tukaj še mnogo starodavnih ostankov, a ti se morajo vedno bolj umikati modernim stavbam, ki se v Pulju dan na dan množijo in stare, neugodne in naopačno postavljene bajte preraščajo. —

In tako upotrebljujem svoje proste ure v ogledovanje tukajšnjih imenitnih starin in se sprehajam večidel po pustem obrežju, na katero belo peneči valovi srdito pluskajo. Zamaknen sedevam cele ure tū kraj mogočno šumečega morja in zrem s hrepenečim pogledom tija po neizmerni planoti sinjega vodovja; in v mojem otoženem srcu vstajajo žalomili občutki ter me navdajajo z neizrekljivo melanholijo. Tu prepevam otožne žalostinke in izdihujem svoje bolesi v pesni.

Čez nekaj dnij dobim pismo od Josipine, v katerem mi poroča, da Vekoslava neče ničesar o mojem skupnem pisanju vedeti, tem menje pa mi skupno odpisavati, nego mi bode posebej odgovorila. Ob enem me Josipina prosi, da naj se konečno vendar odločim in sicer za-njo in v to svrho mi izpoveda svojo gorečo ljubezen do mene s toliko nežnostjo in iskrenostjo, da sem ves očaran. — In malo dnij poznej

mi piše Vekoslava in me pozivlje na odločno odpoved njeni sestri ter si prizadeva po vsej sili me na svojo stran dobiti. Ta dva lista sta sicer razdvojila za nekaj časa združeni plam moje ljubezni in začnem se zopet nagibavati zdaj k tej, zdaj k onej in vsled tega odpišem vsakej posebej jako nežno pismo. A moje dvostransko pisanje je dalo nov povod k ljubosumnosti med deklicama in v prihodnjih pismih zahtevati kolikor ena toliko druga konečno odločbo za eno izmed niju. Toda ker nisem prišel do določenega sklepa in odločnega izreka, odstopila je — Vekoslava; namreč njena pisma so izostala. In jaz, mislé, da je resignirala in me pustila, obrnem se odslej s vso svojo gorečnostjo do Josipine, in tudi ona mi povrača ljubezen z enako iskrenostjo in od tega časa menjavajo med nama pisano bojni lističi, po katerih si vzajemno svojo ljubezen izpovedujeva in zagotavljava. In vsled živahnega medsebojnega dopisovanja izerpivava vse mnogovrstne vrele ljubezenskih izpovedanij, sanjarskih prenapetostij in globokočutečih fantazij: jaz vpletam med vrstice mojih prilizljivih pisem nežne kitice iz raznih Josipini v slavo zloženih milotink, a ona razleja celo svojo sentimentalnost na papir in mi odtvarja popolnem svoje plemenito srcé. In ljubeznipolna njena pisma tolažijo me v otožnem mojem sedanjem položaju in mi olajšujejo težko breme vojaštva. Igraje premagan vse neslanosti življenja in presanjarim od zveličevalne slasti romantične ljubezni omamljen cele mesece v mračnem zidovju puste kasarne. —

Iz te ljubezenske omotice me predrami zadnjemu Josipinemu pismu priloženi listič, s katerim se Vekoslava od mene poslavlja in mi naznanja, da je — nevesta, in sicer, ker vidi, da sem se jej popolnem izneveril in jo stariši k možitvi silijo. Ta vest me jako iznenadi in mi segne globoko v srce: nežna odpoved zapuščene, še vedno me ljubeče deklice gane moje čuvstvo s toliko silo, da se globoko zamislim in za celi svet malomaren postanem. A mogočni upliv veleдушnosti, s katero me Josipina v svojem pismu tolaži, ojačuje me zopet nekoliko in me odškodjuje za neprecenljivo izgubo iskreno udane mi sestre. In odslej se oklenem brez vsega pomisleka in s popolnoma mirno vestjo Josipine in žrtvujem njej izključljivo svoje srcé.

(Dalje prih.)

Veliki Novgorod.

Po ruskih delih spisal J. Steklasa.

(Dalje.)

Veliki knez Ivan III. se tudi zdaj še nij razsrdil, nego je poslal vnovič svoje poslance ugovarjat se z Novgorodčani, da bi se poboljšali in za odpuščenje prosili. On jim je obetal, da jim hoče vse odpustiti ter ž njimi po starem običaju ravnati. Poslal je svarjenje tudi nadškof moskovski, da ne bi odstopljevali od pravoslavne vere. Ali vse nij nič pomagalo. Novgorodčani niso mislili odstopiti od pravoslavne vere, nego oni so se vedno držali svojega veroizpovedanja. Zdajci pa je zbral Ivan III. vojsko v juliju mesecu l. 1471. ter se vzdignil nad Novgorodce. Z veliko svečanostjo se je podal v vojsko. Car je delil cirkvam in siromakom mnogo milodarov ter zapovedal splošno molitev. Ves njegov pohod je imel obraz verski, ker so bili Novgorodčani obtoženi kot izdajice pravoslavne vere. Moskvičani so se zatega delj strašno osvečevali.

Vojskovalo se je takrat sploh kruto: nikomur se nij pripašalo; plenilo se je, požigalo in poubijalo. Moskovski vojvode, ki so se od različnih strani Velikemu Novgorodu približevali, so na potu tudi vse požgali in pokončali; stare ljudi so pobili, mlade pa so odpeljali s seboj za plen. V vojski velikega kneza so bili razun Moskvčanov tudi Tataři, Tverci in še celo Pskovčani so poslali oddelek svoje vojske proti svojemu staremu zavezniku na povelje Ivanovo. Ti Pskovčani so gledali pri vsakej priložnosti, da postanejo od Velikega Novgoroda čisto neodvisni ter so se zavoljo tega vedno ž njim prepirali. Novgorodčani pa so nje razdražili, če so je le mogli. Ker so pa Pskovčane Nemci trli, obrnili so se do Ivana III. za pomoč, ker je od nobenega družega niso mogli dobiti. Veliki knez jim je pomagal kolikor je mogel, poslušal mirno njihove pritožbe proti bojarom in Nemcem, postavljaj po njihovej volji kneze ter zdaj zahteval, da mu pomagajo proti Velikemu Novgorodu. Težko jim je bilo proti Novgorodcem bojevati se, čeravno so se vedno prepirali, kajti vedeli so dobro, da bode prišel po padu Velikega Novgoroda red na nje. Zatorej so sedaj, poprej nego so šli na vojsko, Novgorodčanom sporočili, da bodo za nje pri velikem knezu prosili, samo ako se hočejo ž njim pomiriti. Novgorodčani pa so odgovorili: „Mi ne potrebujemo vaših prošenj, nego vi zajahajte svoje konje ter hitite nam na pomoč“.

V Velikem Novgorodu so se pripravljali k odporu z nemiri in prepiri. Eni so šli na vojsko z veseljem; druge je bilo treba siliti s palicami in z bati; bilo je tudi mnogo takih, ki niso hoteli na noben način v boj iti; razdražen narod je je pometal zavoljo tega v reko Volhov. Nazadnje se je vendar zbrala in vzdignola novgorodska vojska iz mesta ter sklenila Moskvčane iznenada napasti. Ali ta nada je je prevarila, kajti ravno protivno se je zgodilo ž njimi: napali so je namreč Moskvčani čisto iznenada iz svoje zasede. Novgorodčani so se hrabro borili, ali vse nij nič pomagalo, morali so pobegniti. Mrtvih je ostalo na bojišču 500, še več pa so jih odpeljali Moskvčani v sužnost. Kruto so se ponašali moskovski vojskovodje: zapovedali so namreč nekterim zaslužnim nose odrezati ter je pustiti na slobodo; zopet drugim so dali ustnice prerezati. Poslali so potem te nesrečneže v Veliki Novgorod, da je morejo njihovi znanci videti. Ko so pa ti razmesarjeni ljudje prišli v Veliki Novgorod, vzdignil se je v vječju strašen šum in kričanje, ktero se nij dalo tako brž potolažiti. Moskovski prijatelji so tirjali mir in korili litvansko, njim sovražno stranko. Ali vendar je nadvladala litvanska stranka, ki je poslala brž šla v Litvo za pomoč prosit: v Velikem Novgorodu pa so se začeli zopet oborožati. Vojska se je odpravila v kratko iz mesta in na reki Šeloni se je strnila z Moskvčani meseca julija 1471 l. Moskvčanov je bilo malo, ali bili so vsi pripravljeni na boj. Med njimi je vladal velik red: šli so oni na Novgorodčane ko eden človek. V novgorodskem taboru pa se je vnel zopet prepir: bogatini se niso mogli zastopiti s prostimi tudi v taboru ne, kjer bi vendar morali pozabiti v tem svetem boju za slobodo svoje domače prepire. Nij bilo pričakovati dobrega vspeha od tega nereda. Moskvčani so pregazili reko Šelono, in Novgorodčani so udarili na nje. Že so začele moskovske čete pomikati se nazaj iz reke, kar se je pokazal iznenada zadej za njimi zasadni tatarski polk. Novgorodčani so se pomešali, narod nij bil pripravljen dobro za boj, kajti tesarji, lončarji, kožarji

in drugi niso celo svoje življenje konj jahali, smodnika dihali in orožja nosili, zdaj pa se morajo kruto biti z dobro izurjenim sovražnikom. Začela se je stiska, zmešnjava, kričanje in nazadnje so še konji, ki niso bili navajeni vojske, pometali svoje jahače s sebe. Tako se je moralo vse pomešati. Novgorodčani so pometali orožje in vso drugo bojno opravo na zemljo ter so vsi pobegnili, Moskvčani pa so vdrli za njimi ter je gonili proti Velikemu Novgorodu. Tataři pa so je lovili z zanjkami in vse polovljene pomorili. Ves breg reke Šelone je bil posejan s trupli novgorodskih bojevalcev. Mnogo vojskovodij in več nego pol drugi tisoč vojsnikov je palo v tem boju. Mnogo je zakrivil te nesreče sam nadškof Teofil, ker je zapovedal svojemu regimentu, da ne sme udariti na Moskvčane. Izrazil se je pred vsem, da gre on in njegova četa na izdajavce Pskovčane, a ne na Moskvčane. Tudi je bil kriv teh nesreč Upadič, ker je zabil pet topov, ki niso bili potem za rabo. Narod ga je kaznil kasneje s smrtjo kot izdajalca. Pa tudi Ivan III. je z vlovljenimi Novgorodčani strogo postopal. Izbral je namreč izmed njih naj odličnejše ter jim dal glave odsekati. Med njimi je bil tudi sin Marte Borecke. Mnogo drugih odličnih od stranke litvanske je dal čvrsto zakovati v verige ter je poslal v Moskvo. Bilo jih je nad petdeset.

Velikemu Novgorodu se je zlo godilo. Obečane pomoči iz Litve nij bilo in v kratkem se je vrnil njihov poslanec iz Litve, kajti litovski Nemci ga niso pustili skoz svojo zemljo. V mestu se je zbralo mnogo kmetskih prebivalcev; začelo je pomanjkovati rženega kruha; začeli so se zopet nemiri in neredi; siromaki so se vzdignili na bogatine; žitnice pa so žitniki (miši) pokončevali. V tej bedi in nesreči je nadvladala stranka moskovska. Novgorodčani so poslali nadškofa in nekoliko drugih odličnikov k Ivanu III. prosit za mir. Veliki knez se jih je usmilil, prepovedal v mestu tatvino in razbojstvo ter poslobodil vse vlovljene, ktere je pri sebi v taboru imel. Novgorodci pa so zato obečali, da bodo precej izstopili iz zveze litvanske in da ne bodo sprejemali v mesto sovražnike in nasprotnike velikega kneza. Tudi so morali obljubiti, da bodo v bodoče pošiljali svoje škofo na potvrditev v Moskvo i ne v Kijev, kakor dozdej. Na dalje mu morajo plačati vsako leto navadni davek, precej pa za kazen 15.000 rubljev (1 rubelj = 1 gold. 62 kr.) Pripoznati morajo njegovo gospodstvo, vendar pa jim je pustil slobodo mestne uprave. Takšne razdaje nij videla novgorodska država, od kar je obstajala. Žito se je bilo posušilo od suše, ali pa je bilo od mišij pokončano; hiše in druga poslopja so ležala popaljena v pepelu; kmetov je bilo mnogo vlovljenih, mnogo prognanih, še več pa pobitih. Nastopilo je v vsakem obziru veliko pomanjkanje; siromašni narod je umiral od lakote in vrh tega je strašila siromake še denarna kazen, ktero so morali po dogovoru velikemu knezu plačati.

Ruski letopisci pripovedujejo, da je bilo prorokovano mnogo o padu Velikega Novgoroda po znamenjih na nebu in na zemlji. Tako je na primer velik vihar vrgel s cirkve sv. Sofije križ; zvonovi v hostinjskem samostanu so začeli sami zvoniti; iz očes podobe matere božje so solze tekle. Sploh pa so bile prišle zares tako velike nesreče nad to mogočno mesto, da so začeli prebivalci zdvajati.

Dogovor z velikim knezom Ivanom III. je bil za Novgorodčane sicer neugoden ali vendar ne preveč poniževalen,

saj jim je vendar ostala slobodna mestna uprava. Prešlo je zatorej nekoliko let dobrega sporazumljenja z Moskvo, ali trajno nij moglo biti to prijateljstvo, dokler je imel Veliki Novgorod nekoliko samostalnosti. Protivniki Moskve in branitelji slobode novgorodske so začeli počasi zopet združbo z Ivanom III. Ponavljali so se zopet v Velikem Novgorodu prepiri, pravde, tatvina in grabež. Moskovski prijatelji niso mogli najti za se nikjer pravice. Poslali so svoje ljudi k velikemu knezu prosit za pomoč. Ivan III. je prišel v Veliki Novgorod, poklical obtožene k sebi na sodbo ter je odsodil na prognanstvo. Nekoliko odličnih osob, na ktere je že zdavnaj meril, je dal po straži poloviti, zakovati in odpraviti v Moskvo. Po dovršenem poslu pa se je vrstila zabava za zabavo. Velikemu knezu so darovali drage pijače, škrinje polne sukna, zlate čaše, sobole (kože) in zlate denarje. Veliki knez je šel sam k mestjanom na pire, pa je povabil včasih tudi nje na zabavo ter je obdarjal z različnimi darovi. Tako je preteklo tri mesece, in veliki knez se je vrnil v Moskvo. Ali že v bodočem letu 1477 se je sprl zopet z Novgorodčani.

Veliki knez nij šel zastoj v Veliki Novgorod: tukaj je mogel iz vsega videti, da bodo vsled njegove pravične obsodbe vsi tožniki dohajali na njegov dvor v Moskvo. In tako se je tudi res dogajalo. Tožniki, posebno od stranke moskovske, so začeli hoditi eden za drugim v Moskvo tožit svoje protivnike. Med temi tožniki sta prišla početkom l. 1477 dva poslanca iz Velikega Novgoroda Nazar in Zahar po imenu ter sta v svoji tožbi imenovala Ivana III. Vasiljeviča vladarja Velikega Novgoroda. Tega pa ona dva nista sama od sebe govorila, tudi nista bila od vječe za to opolnomočena, nego po nauku moskovskih prijateljev, posebno po nagovoru nadškofa Teofila sta se tako izrazila. Tako pa nij dozdal nobeden imenoval velikega kneza. Novgorodčani so velikega kneza zvali vedno le gospoda nikdar gospodarja. Ivan III. pa je na prošnjo poslancev precej poslal v Veliki Novgorod svoje ljudi, katerim je naložil, da naj poprašajo Novgorodčane, je-li hočejo zares njega za gospodarja spoznati in tudi imeti. Poslanci so prišli res vječe ter povedali Novgorodčanom zakaj so prišli. Komaj pa so svoj govor končali, nastal je v skupščini strašen krik: „Vječe nij nikdar in nobenega v tej zadevi k Ivanu III. poslalo. Mi nismo nikdar velikega kneza vladarja imenovali. To je laž!“

Nazar in Zahar sta ostala v Moskvi, ker sta dobro vedela, kaj ju čaka v Velikem Novgorodu, kajti razjarjen narod se rad strašno osveti. In tako je bilo tudi pri tej priliki. Narod je našel nekoliko tega izdajstva obdolženih, jih položil in pobil enega boljarja in še dva druga mestjana. Privrženci Moskve so videli, kaj je čaka, zatorej so pobegnili iz mesta. Pribežali so vsi v Moskvo, ter tam pripovedovali, da se je zopet pobunil narod v Velikem Novgorodu in da se hočejo v novič predati kralju Kazimiru. Vrnili so se tudi moskovski poslanci, ter razložili velikemu knezu, da hočejo Novgorodčani živeti po starej navadi in starih pravicah, ter da niso nikdar priznali gospodarstva velikega kneza nad Velikim Novgorodom. Ivan III. pa je porabil to priložnost, da napravi konec novgorodske slobodi. Zbere brž vojsko in meseca oktobra se že vzdigne iz Moskve. (Konec prih.)

Francozi in Francozinje.

Po nemškem izvirniku.

(Konec.)

V verskih rečeh je Francoz jako strpljiv in ta strpljivost oslanja se menje na njegovo prepričanje, nego na njegovo narav. Morebiti se ima ona večidel njegove malomarnosti v verskih zadevah pripisovati. Bodi si temu, kakor se hoče: prenapetej stranki se ne bode posrečilo, Francijo v položje pred letom 1789 nazaj porinoti, in stoprv pred kratkim se je pokazalo, kakó zahman se ta stranka upira, s težavno organizovanim romanjem v Lourdes in Paray-le-Monial verski fanatizem zanetiti.

Veliko strpljivost kaže Francoz osobito v društvenem občevarju. Blagohoten po naravi depušča on v pogovorih najosornije ugovore, dokler ti po obliki ne žalijo, in ta prizanesljivost dela tujcem bivanje na Francoskem takó prijetno. Francoz razlikuje se v tem od Angleža, kateri marsikateri tuji običaj krivo razumeva. Francozu ne imponuje nič bolje nego talentnost, nadarjenost. V nobeni deželi Evrope ne vlada tako malo društvenih razločkov, kakor na Francoskem in v nobeni drugi deželi svetá nij čuvstvo za socijalno enakost tako živahno, kakor tam; nikjer drugod pak ne uživajo znameniti umetelniki in pisatelji toliko spoštovanja, kolikor na Francoskem. Vsakdo je ponosen, imeti je v gosteh in v vseh razredih ljudstva smatrajo se oni za prave prvake njih domovine.

Patrijotizem pa pri slavljenju nadarjenosti ne igra izključljive vloge. Rossini in Meyerbeer uživala sta isto tako obširno popularnost, in dve znameniti ulici zovete se njima na čast po njiju imenih. —

Čuvstvo za socijalno enakost pak je srcu v francoskega ljudstva takó globoko ukoreninjeno, da ga nobena tudi najsamovoljnjejša vlada brez kazni žaliti ne bi smela. Ko bi Francoz z ravno toliko ljubosumnostjo svojo politično svobodo čuval, bilo bi vse državno nasilstvo, vsa trmoglavost samovladna in vse krvavo prekucijstvo na Francoskem nemogoče. Odstranjenje društvenih ográj je na Francoskem blagotvorno na življenje uplivalo. Ono je po večji ali manji iskrni (bližnji) dotiki vseh narodnih razredov ono socijalno naobraženost prouzročilo, katera se pri manjkanju občne šolske izobraženosti nikdar dovolj prečišlati ne more. Nižji ljudski razredi na Francoskem se ne razlikujejo kakor v drugih deželah od višjih v izgovarjanju in izraževanju, ampak čestokrat vidijo se delavci, ki jedva čitati in pisati znajo, ki pa v obnašanju in govoru mnogo olike kažejo. Izvanredna uljudnost in zgovorljivost Francozov olegšava občevarje meji visokimi in nizkimi in daje poslednjim ne samo vnanjo oliko, temveč razširja in vzdržava tudi med njimi estetični okus.

Francoza nagón k družljivosti, lehkota njegovega občevarja, kakor njegova od nikogar mu utajena ljubeznjivost so take lastnosti, ki tem več tehtajo, ker one iz dobrosrčnosti izvirajo. Francoz rad pomore, kjer vidi trpljenje, in srcé ga boli, kedar pomagati ne more.

Kdor v Parizu živi, kjer borba za obstanek življenja noč in dan ne preneha, more se vsak trenotek na javni cesti o uljudnosti bivateljstva osvedočiti. Strasten po naravi in nagonu srca, daje se Parižan vendar od najstrastnejše jeze

prevzeti in k posilnostim zavoditi. On dolgo časa prenaša svojevoljnost vlade, dokler je na eden mah ne otrese s sebe. Tej naravi se mora pripisovati, da so na Francoskem temeljite reforme tako redke, a nagle prekucije takó pogoste. Vlade so se ve da glavni uzrok teh prevratov; ljudstvo pak vendar tudi ima krivdo, ker se vladam ob času ne upira in jim svojevoljnosti za rana ne preprečuje. Politično zrela ljudstva si ne dajo svojih pravic in svobodščin od volje enega čestilakomneža izviti; ona se z nepretresljivo voljo vsakemu prikrajšanju svojih pravic ustavljajo. Francozi pa so sami krivi, da so v teku tega stoletja uže dvakrat blizu brezdna svoje pogube prišli.

Marsikateri na Francozih grajani pogrešek izvira iz njih prednostij in oni bi bili menj strogo sojeni, ko bi te prednosti bolj znane bile. „Comprendre, c'est pardonner“ — spoznati se pravi odpustiti. Ta beseda je ravno takó globokomiselná kakor človekoljubna. Kakor precenitev, nastane tudi preziranje iz nespoznanja in mi bi bili prizanesljivejši, ko bi bili sprevidnejši.

Francoz nij zanesljiv. On rad obeča, a težko ga stane, dano besedo držati. To je velik pogrešek, in spravi natančnega človeka, ki na točnost drugih računi, čestokrat v obupnost. Nezanesljivost Francoza izvira pak iz njegove dobročudnosti in ustrežljivosti. On ne odreka rad. On ne obreka sicer s prepričanjem, da bi svoje obljube ne držal; a tudi ne z osvedočenjem, da bi svojo obreko izpolniti mogel, in ker se vsakterniku postrežljivega pokazati hoče, zató spravi marsikaterega v največo zadrego; a ta lahkomiselnost veljá samó v malih in nedenarnih rečeh.

V kupčijskem občevanju pa kaže Francoz visoko stopinjo poštenosti in najmanjši branjevec si prizadeva, svoje dolžnosti čem točneje izpolniti.)*

Rože in trnje.

Spisal Anonimus.

Rože in trnje! — Kako različna sta si ta dva pojma, a vendar se nahajate te dve reči tako blizu skupaj.

Nij rože brez trnja, — nij ljubezni brez bridkosti.

Roži primerja zaljubljeni mladeneč svojo ljubo. Imenuje jo: „rožica mojega srcá“, „mea rosa“, „rosa pulcherrima“ i. t. d.

A trnje bôde; in ljubezen vbode tudi človeku rano, katero dostikrat stoprv smrt zaceli.

Popisati sem se namenil čestitim bralcem nekatere rože, nad katerih cvetjem sem se radoval nekaj časa in katere so cvetele za-me.

I.

Bil sem absolviran četrtošolec. Ženski spo! mi je dejal, da sem jako prijeten in zanimiv človek. To pohvalo tem višje cenim, ker je prišla od ženske strani, kajti srečen je vsakdó, kdor od njih tako pohvalo dobó. Bil sem tedaj absolviran četrtošolec, in stanoval sem takrat v mestu N . . . pri nekej vdovi, katera je imela zalo hčerko sê sladkim ime-

*) Tu se končuje original. Med tem je mnogo časa preteklo, a nij šee nadaljevanja. Skoro bi človek sumil, da je dotični nemški list dopisniku prostor odrekel, ker o Francozih takó blagovoljno piše. Ali videti čemo!

Ured.

nom Emilija. Bila je — da jo bolj poetično opišem — krasna ko roža, katera se razcvetê v pomladi, njeni očesci ste bili dva azura, njeni ustni rudeči ko črešnje, njeni lasi rumeni, njen glas je donel ko struna itd. itd. Sploh, bila je prekrasna. In to deklico sem ljubil jaz in ona mene. Bil je to presrečen čas za-me. Nikedar ne bodem pozabil onih krasnih večerov, ko sva slonela na oknu; a nijsva gledala v luno, kakor sploh zaljubljeni, nijsva pošiljala najinih izdihljajev do kraljice noči, ne, gledala sva jeden v drugega, in govorila o ljubezni, saj si imajo zaljubljeni vedno toliko pripovedovati, ter mislila na nič drugega, nego na najino ljubezen. Kedó bi pač mislil na bridkosti v obližji tistega, kogar ljubi?

Takrat sem bil prvič poet. Peval sem „mile“ pesni, se vé da le v njeno čast. Njena rast, njeni pogledi, njé oči so mi bili neusahljivi viri poezije; a lune, toliko priljubljene tovaršice poetov in družih zaljubljenih ljudij nijsem nikedar jemal v pesni. Do té imam uže nekako antipatijo, od kar so mi mati pravili, da luna izvabi nekatere ljudi po noči iz postelj, ter jih vodi po strehah in ob vodah. Pa saj mi luna še mari nij bila. Jaz sem opeval le njó, in vse drugo sem v miru pustil. In koliko veselje, če se mi je, prebravši jej kako pesen, sladko nasmehljala, ter dejala: „To je pa lepo.“ Za pohvalo vseh recenzentov bi ne bil dal takrat te njene pohvale.

A ure moje ljubezni so bile štete.

Priletel je iz tuje dežele jastreb, usedel se v mesto N . . . , ter mi vropal golobico, mojega srcá kraljico. Ko sem jo enkrat vprašal: „Me li hočeš reš zapustiti?“ mi mrzlo odgovori: „Zdrav ostani! deklet je dovolj!“ „Hâ, nezvesta! takó me tolažiš!“ sem dejal in vzel vse pesni, katere sem zložil v njeno čast, zakuril ž njimi ogenj na ognjišči in proč so bile, ki bi imele enkrat njeno čast razglasiti vsem narodom. Tako sem se maščeval nad njeno nezvestobo. Kaj mi je bilo dalje storiti? Pcslušajte me in učite se, vi mladi ljudje, kako se pozabi ljubezen. Šel sem potem naravnost v gostilnico, izpil polič vina, potem šel domov, se vlegel v postelj in zaspal in drugo jutro ozdravljen vseh srčnih ran vstal.

To je konec moje ljubezni. Štiri tedne potem je bila njena poroka, jaz sem bil tudi povabljen, pa nijsem šel.

II.

Svoje stanovanje sem premenil, ter se vstanovil na glavnem trgu mesta N . . . Iz svojega okna sem videl po celem trgu, videl sem dejanje in nehanje ljudij, opazoval sem, kakó kupújejo in goljufújejo, kako barantajo in kako ženske kramljajo. Videl sem to in še več. Stanovala je meni nasproti deklica, katera je pa uže davno videla petindvajseto pomlad. Videlo se jej je, da je bila svoje dni tudi lepa, a takrat jej je uže bilo odletelo cvetje, le trnje jej je še bilo ostalo. Bila je „rosa spinosa“ — trnjeva roža. Kedar sem pogledal skozi svoje okno, videl sem jo sloneti na njenem, ter gledati v moje. Ko sem se pa jaz prikazal, povsila je svoj obraz, ter izginola za zastorom. Obiskovala je tudi pogosto mojo gospodinjo in mene; a jaz se nijsem dosti pečal z njo. Imela je svoje posebnosti, kakor vse ženske. Njena slaba stran je bila tudi, da je kaj rada kramljala o družih ljudeh, posebno o možkih. Kedar je prišla na to govorica, sem se vselej priporočil, ter odšel v svojo sobo.

A veliko čudo! — Necega dne izvem za mé strašno novico, da je ona zaljubljena v mé, in da mi misli pisati o tem. „Oj, kako sem srečen“, odgovorim jaz gospodičini, ki mi je povedala to novico, „kako sem srečen, da je na svetu še ena osoba, ki me ljubi!“ — „Da, dobili bode te pismo“, potrdila mi je še enkrat moja poročevalka. „Me prav veseli“, rečem jaz; a sam pri sebi sem si mislil: „Jako neumna si, mene pač ne bodeš vjela v svoje mreže.“

Govoril sem o tej stvari tudi sè svojo gospodinjo, ter se tudi prav hudobno norčeval. A zasačila me je pri tem, in proč je bilo vse. Jezilo jo je pa vendar, in sklenila je maščevati se. To je tudi storila. Jela je namreč po vsem mestu praviti, da sem jej jaz pisal zaljubljeno pismo, ona mi pa še odgovorila nij, kajti ona se noče (tako je dejala) pečati s takovimi mladiči. Vse moje opravičevanje je bilo zastoj: ostal sem le „zavrtnjeni ljubimec.“

„Bes te lopi! ti trnjeva roža!“ sem dejal, „kaj je vse storil tvoj trnjevi jezik!“ —

III.

Leto pozneje sem bil v Trstu. V Trstu biti in potem pravo pot iz Trsta ven najti — to tudi nij kar si bodi. V Trstu je veliko hiš — mnogo več, nego v Ljubljani ali v Mariboru in ulic kakor hodnikov v kakem labirintu. Vidi se tu veliko in različnih ljudij: Turkov, Grkov, Arabcev in družih. Vsi ti ljudje se mešajo po ulicah, kakor se meša repa ali zelje v skledi. A pri vsem tem je Trst jako prozaično mesto. Ljudje le gledajo, kako bi bolje barantali in boljše goljufali. Uzrok tej prozi je menda tudi, ker je vino zelo drago. Vino in poezija se pa po moji misli tako strinjata, kakor roža in trnje. Ženski spol tudi nij, vsaj po mojem okusu, kaj posebno lep. Pa „nulla regula sine exceptione.“ Poslušajte!

Ko sem prišel v Trst, sem dolgo iskal ulice, v katero sem bil namenjen. Povpraševal sem tudi mnogo ljudij, a nekateri nijso znali slovenskega, drugi pa nijso vedeli, kje je. Kar zaslišim za hrptom sladkodoneč glas neke deklice: „Gospod, kaj iščete?“ Jaz se ozrem okoli sebe, ter zagledam za seboj angelja — ne, angelju podobno deklico. Povem jej, kaj iščem, in ona me pelje po neki ulici, ter mi na konci pové, kam in kje. Kaj sem ves čas govoril z njo, sem uže pozabil. Vem pa, da sem bil jako izgovoren, kajti bil sem poln, da, prepoln najslajših čutil. Naposled me povabi, naj njo in nje rodbino obiščem. Jaz gledam še dolgo za njo.

Še tisti dan jo grem obiskat. Dobim jo v sobi sedečo s svojo sestro in šivajočo. Celo popoldne smo se kratkočasili. Moja znanka je bila prav brihtna in izgovorna. Pogovarjali smo se o rečeh vsake baže, kar pa nij preveč zanimivo za čestite bralce.

Pa — kar naenkrat se odpro vrata in pred nami stoji neka moška osoba. Jezno gleda na nas, kakor Neptun iz valov, ko reče vetrovom grmeče besede: „Quos ego!“ — A on nij rekel tako krepko in kratko, marveč iz ust se mu usiplje ogromna množica besed, kakor je le Lahu mogoče. Jaz ga ničesa nijsem razumel, le večkrat izrečeni „maledetto“ in „diavolo“ mi je dal izpoznati, da nij nič dobrega. Najprvo je psoval njo, potem je pa jel razliviati žolč nad menoj,

ter iskal vedno nekaj po žepih — menda noža. Jaz nijsem vedel nič boljšega storiti, kot iti. Ona mi je pa še pri dverih zašepetala: „Ne zamerite, moj mož — — —“

Nijsem več slišal, a vedel sem dovolj namreč, da je ona omožena. Škoda je pa le, ker je prišla takemu pesoglavcu v roké.

Da, ta roža je bila brez trnja, a odeval jo je trnjevo grm, to je bil nje mož.

IV.

Prišla je vesela pomlad. Selilne tice so se spet naselile v naše kraje, in meni se vselila spet ljubezen v sree. Ljubil sem deklico zalo, mično in rdečelično. Videl sem jo enkrat, ko sem šel iz šole. Nesreča je hotela, da je izgubila ruto; jaz jo poberem in jo njej izročim, in ona se mi je hvaležno nasmehljala, ter se mi z besedo zahvalila. Ta nasmehljaj je rodil ljubezen v meni. A dolgo sem nosil ta čut zaprt globoko v srečo, nikomur nič povedal, kajti menil sem: „tempus sanabit vulnus.“ — Pa nijsem ga mogel več. Prikipel mi je do vrha, premenil se v besede, ustnice so se radovoljno odprle in izletel naravnost proti njej. Ona mi je priznala tudi, da me ljubi, in zdelo se mi je, da zlati časi mesta N . . . se bodo spet povrnili. Kakošen sem bil takrat, nij težko povedati. Bil sem takov kakor so vsi zaljubljeni, s katerimi sem do sedaj v dotiko prišel. Sanjaril sem vedno o njej: po dnevi z odprtimi, po noči z zaprtimi očmi. Govoril sem vedno le o njej, katera mi je bila moje vsé, vsaj v misli na njo so bile koncentrirane vse misli.

A ta zlati čas nij trpel dolgo. — Pri nekej priložnosti me vpraša ona prav zaupljivo, kaj si možki mislimo o ženskih. Jaz sem bil ravno dobre volje, ter jej prav šaljivo odgovorim: „Ženska je sufiks, ki le svojo veljavo dobi, če se obesi na kako veljavnejšo osebo.“ Ona me je razumela, in izgovori strahovite besede: „Kaj, vi možki menite, da ženska brez vas ne more obstati? Ha, prav lehkó. Pokazati hočem jaz takoj. Zdravi ostanite!“ — Jaz jej odgovorim: „To nijsem mislil v tako slabem smislu!“ — „V dobrem ali slabem, to me nič ne briga!“ odgovori mi ona, ter me zapusti. Ostal sem spet samec. Najprvo sem jej menil pisati, ter jo za odpuščanje prositi; a premislil sem se, ter se hotel pokazati možá. Potopil sem spet ljubezen v vinu.

Malo dnij potem jo vidim se sprehajata z nekim drugim, ter sladko kramljati z njim, in dejal sem sam sebi: „Kakor se vidi, se morate ženske vendar obesiti vedno na koga.“

In od tega časa sem čisto ozdravljen vseh srčnih ran. Kedar me spet kakov čut ljubezni navdaja, potopim ga brž v vinu. Če bi se pa vtegnil vendar še kedaj zaljubiti, sporočil bodem, čestitim bralcem „Zore“, kajti človek ne vé, kakor Talleyrand v svojih memoarah pravi, katera je njegova zadnja ljubezen.

Listnica. G. B.-u v S.: Letos ne moremo „Zorine“ oblike zmanjšati, pač pa smo namenili, to na leto storiti, takó da se povrnemo čisto k prejšnji obliki (l. 1873, 1874). Vzrok, da smo letos Zori večji format dali, bil je ta, ker smo slike hoteli prinašati, kar pak zaradi mnogih (umetniških) zaprek nismo mogli storiti. Ako je Vaša omara za ta format prenizka, položite „Zorin“ zvezek, namestu da bi stal. — G. A. G.-u v R.: „Vestnikov“ obstanek je zdaj utrjen; zato nam lahko bez „bojazni“ naročnino pošljete!